

XI.

Földműves socialismus.

T. M. dr.

S z e g e d.

Igen érdemes főmester!

Szeretett testvérek!

Csak az imént ünnepeltük meg ezeréves fordulóját annak, hogy ezt a tejjel-mézszel bővelkedő, erdővel borított, bérezek által övezett szép hazát Isten segítségével és harczedzett vitéz őseink rettegett karjának hatalmával az akkori Európa bámulatára elfoglalta nemzetünk.

És épen millenniumi ünnepünk egyúttal legfényesebb bizonyága annak is, hogy az ősök vérével szerzett édes haza jogos birtokunk, mert a hódoló nemzetnek Örökké emlékezetes fölvonulása koronás királya elé oly jelensége a hazaszeretnek, mely csak egy évezred folytonos tűzpróbáján megtisztulva, válhatott annyira csillogóvá, hogy fényével a mai Európa leghatalmasabb népeit is káprázatba ejtette.

S ha Mártonffy testverünk aggódva szerető lelkével mégis fölteszi a kérdést:

„Vajjon ez-e az a nép, melyet Vörösmarty látnokai szemeivel különbnek tart vala a föld minden nemzeténél? Ez-e az a nép, mely becsületességével, munkaszeretetével, józan-ságával, romlatlan kedélyével, idillikus családi életével, törvénytiszteletével, józan gondolkozásmódjával, tanulékony-ságával, s mindenek fölött rajongó hazaszeretetével kimagasló példaként él ezer év óta a Tisza-Duna közti térségen?! Ez-e az a nép, melyért költők lelkesedtek és melynek boldogítására legjobbjaink törekedtek!?” Én szeretett testvérek teljes megnyugvással adom meg a feleletet, hogy igenis a jó magyar nép ma is kiválik fölsorolt jeles tulajdonságaival a hazánkban lakó nemzetiségek között épügy, mint világrészünk csaknem valamennyi népével szemben is.

Csakhogy valamint ezeréves európai élete alatt folytonosan harcban állott majd szomszédaival, majd Rómával, majd tatárral és törökkel, úgy most is hatalmas ellenséggel küzd: és ez a világmegváltó szociáldemokratia, mely tannak gonosz lelkű, kozmopolita apostolai csoportosan lepik el a magyar alföld városait és barátságos falvait.

Ezek azok a fekélyek, melyek megmétélyezik, megrontják, a mi jó magyar népünk becsületes lelkét; elkeseredett féktelen ellenségévé teszik a fönnálló társadalmi és állami rendnek; meggyűlöltetik népünkkel előjáróit, sorsának intézőit, úgy a kormányzat legmagasabb polczán lévőket, mint az utolsó kis falu jóra való bíróját, a ki pedig véreikből való vér a szó legszorosabb értelmében. Megrontják munkakedvét, törekvő szorgalmát, kiadva a jelszót: ne álljatok munkába, ne dolgozzatok a hatalmasoknak addig, míg meg nem osztják veletek a jogtalanul bitorolt földet, míg nem viszik be képviselőiteket a törvényhozás házába épügy, mint szülővárostok, vagy falutok képviselőtestületébe.

Hát kérdem kedves testvérek, van-e alapja az ilyen követeléseknek hazánkban 48 óta, amikor rendi alkotmányunk a nemesség hazafias elhatározása folytán megszűnt és helyébe lépett a népképvisélet, a törvény előtti egyenlőség, a tulajdon szabadsága és szentsége? Vagy talán Károlyi István, kinek ősei karjukkal segítették Árpádot ez ország meghódításában és aki ma is kerü-

lete megbízásából foglal helyet törvényhozóink között, nem egyképen kötelező törvényt alkot-e saját családjára épügy, mint háztartásának utolsó alkalmazottjára? De ne értsenek felre a szeretett testvérek; mindezekkel csak azt akartam mondani, mennyire elítélendő, túlzott és fölösleges a beözönlő izgatók működése, mennyire corumpálhatja népünk romlatlan lelkét, becsületességét.

És itt ki kell jelentenem, hogy én az Alföldön jelentkező és futótűzként rohamosan terjedő socialismus egyedüli okát és forrását ebben a körülményben, a beözönlött hamis népapostolok áldatlan működésében keresem és találok. Ebben gyökerezik a Mártonífy testvérünk által hangoztatott szomorú tapasztalat, hogy az alföldi magyar nép nagy része előtt a haza fogalma ma már alig létezik, hogy a tévtanok kiölték lelkéből a hazaszeretet tüzét, melegét és ennek helyét hidegség és közöny váltotta fel, és hogy ma már a világmegváltó sociál-demokratiáról álmodik öreg és fiatal, férfi és nő egyaránt.

És bár sok szomorú igazság van Mártonffy

testver aggódó kifekadásában, mégis úgy hiszem, borultabbnak látja ő a szép magyar Alföld egét, mint amilyen az a valóságban. És bár nézetem szerint is teljes jogosultsága van az agrár-socialismusnak, mely mint munkáskérdés lép fel és nyerhet megoldást; szükséges azonban, hogy e kérdésnek már jelentkező túlhajtásait és elfajulását kiirtsuk, vagy ha lehet, csirájában megakadályozzuk.

Első és fő feladatnak tartom a mi vidékünkön, hogy megingassuk népünk bizalmát a boldogító tanok hirdetőivel szemben, és visszatereljük oda, ahonnan elszakadt, saját előjáróihoz, papjához, tanítójához, különös gondot fordítván a gyermeknevelésre. Kétszeresen kell alkalmaznunk a térítő munkát a városokban, mert itt működven a hamis tanok hirdetői, itt jelentkezik a baj legintenzívebben. Tanyai népünk még úgyszólván érintetlen, közöttük még nem hallottam, hogy valaki iratkozni ment volna földosztásra.

Mint az elégületlenség egyik okát hangsúlyozza Mártonffy testvérünk a munkaadó és munkás közötti viszony átalakulá-

sát, a belterjes gazdálkodási rendszernek alkalmazása, a gazdasági gépekhez való áttérés következtében. Elismerem, hogy e körülmény nem alkalmas arra, hogy a gazda és munkás közötti viszony jótékony bensőségét fokozza, de nemzetgazdasági szempontból mérlegelve, a régen óhajtott haladás természetes és elkerülhetlen következménye, mely előbb bekövetkezett nálunk is az ipar és gyártás terén, a nyugoti államok fejlettebb gazdasági életében pedig fokozottabb mértékben érezhető. A gépek alkalmazása folytán tagadhatlanul kevesebb munkás-kézre van szükség, mint lenne akkor, ha a most megművelt földterületet kizárólag emberi erő munkálná meg; de viszont az is kétségtelen, hogy a mai gazdálkodás minden intenzív jellegének daczára is sokkalta több munkást foglalkoztat, mint annak előtte, mikor a termelés korántsem volt ilyen kiterjedt, hanem minden alföldi gazda csupán annyi földet művelt, melyet családjával, háznépével megmunkálhatott és a családnak egy évre szükséges élelmen kívül a vető magot neki biztosította. Földjének többi részét pedig állattenyésztésre szánta, ami

ci legeltetési rendszer mellett vajmi kevés embernek adott foglalkozást.

Tény az, hogy a gazda takarékoskodik a munkaerővel, de vajjon rossz néven vehetjük-e neki; vagy ugyan ki az, aki a mai közteherviselés mellett nem lenne utalva takarékoságra? És közvetlen tapasztalásból, a helyi viszonyok ismerete alapján állíthatom, hogy az úgynevezett harmados kukoriczaföldekhez még nagyon könnyen juthat a szegedi ember, mert 14,000 kat. hold területen, még igen kevés helyen kaszálhatnak géppel, úgy, hogy én még egyetlen példányt sem láttam a mai napig. Természetesen másként van ez a latifundiumoknál.

Nem érthetek egyet a szerzővel akkor, amikor azt mondja, hogy a mezőgazdasági munkások keresetmódjai megfogytak és megnehezültek, ennek folytán jogosultnak ismeri el a munkásosztály szemrehányását: mi dolgozni akarunk, tudunk is, de adjatok munkát, mert megfojt a nihil!

Állításom támogatására csak néhány esetet említek fel.

Az elmúlt február hónapban a szegedi munkások egy kérvényt nyújtottak be a

tanácshoz, melyben elpanaszoltak, hogy a város munkálatainál különösen a kerti- és feltöltési munkáknál nem szegedieket, hanem a szomszéd község lakosait alkalmazzák. Kérik tehát a tanácsot, hogy ezentúl első sorban helybeli munkaerőt vegyen igénybe. Arról természetesen hallgattak, hogy az illető falusiak olcsóbbért végzik a munkát s hogy a szegedi ember, ha kiszabta munkájának árát, azon alul nem nyúl az ásóhoz, inkább hetekig tétlenül jár-kel.

A másik csoport megjelen egyik ügyvédnél és kérte, hogy adjon munkát. S mikor az illető kijelentette, hogy mindannyiukat ugyan nem tudja alkalmazni, de van néhány öl fája, vágja föl, akinek kedve van hozzá illő díjazás mellett. A munkára egy sem vállalkozott, hanem kivonultak a bérház előtti gyűléshelyükre és tovább hallgatták a felolvasójuk magasztos tanait.

De még inkább megvilágítja a helyzetet azon körülmény, hogy Mezöhegyesen tavasztól késő őszig a felvidéki tótok egész serege családostól dolgozik az állam gazdaságában jóval alacsonyabb munkabér mellett, mint amilyent kapna az alföldi munkás

és mégis 100—120 firt megtakarított pénzcskével térnek vissza hegyeik közé az őszi beálltával. Kérem, kedves testvérek, hogyan panaszkodhatik munkahiány miatt az alföldi munkás ily körülmények között?

S ha panaszkodik, az annál különösebb, mert a munkaadó meg az ellenkezőt panaszolja.

Tovább fűzve gondolatait, azt a szomorú tapasztalatát nyilvánítja a szerző, hogy „napról-napra kiáltóbbá lesz nálunk a magyar parasztsztyálynak az urak iránti ellen-szenve, gyűlölete. Sajnos, az állítás leg-kevésbé sem túlzott. Mikor azonban a szomorú valóság okát kutatom, úgy találom, hogy az ellenszenv — a gyűlöletnek csak egyik része gyökerezik közigazgatásunknak ma is kétségtelen gyarlóságában, fogyatékosságában; és sokkalta nagyobb része van a gyűlölet szításában a lelketlen apostolok kitartó aknamunkájának, akik nem szűnnek meg folytonosan élesztetni a parasz-
zat; szóval és a ponyvairodalom egész appa-rátusával elhiteik a szegénym munkással, hogy az urak az ő ellenségeik) az urak nem dolgoznak semmit, csak a nép verejtékes

munkája után gond nélkül tobzódna és csak arra való, hogy a paraszt embert úri kényelmük megteremtéséhez felhasználják. Az ily tan természetesen könnyen talál hívókra, mert hiszen a nép barátai és jóakarói hangoztatják, terjesztik és mert egyáltalán a rosszat mindig könnyebb elhítni a néppel, mint a jót.

Tudós szerzőnk utal a többek között azon rendkívül megsokasodott közterhekre is, melyek a munkásosztály vállára nehezednek. Nagy nyomatókat azonban nem tulajdonít a felsorolt s részben méltatlan, részben szükségszerű megterhelésnek, miután a lakosság egyéb osztályaira is nehezednek azok.

Határozott tévedésben van a szerző, mikor azt hiszi, hogy a mezei munkások bére csökkenő irányzatot mutat; éppen ellenkezőleg, a mi egész vidékünkön, de az Alföldön mindenütt, sőt mondhatni országszerte emelkedett a mezei munkások bére, dacára a gépek óriási versenyének. Pl. vegyük csak azt a körülményt, hogy már több mint két évtized óta ugyanazon bért kapja az alföldi munkás, holott a gabona és egyéb

életmi szerek ára a felére szállott alá ugyan-ezen idő alatt. Tehát felenyi összegért szerzi be ugyanazon szükségletét.

Aggasztó jelenség szerinte a parasztbirtokok elaprózódása és ezzel szemben a nagybirtokok számának arány talán növekvése. E tételt ily módon szembe felállítva alig lehet elfogadnunk, mert míg egyrésről természetes, hogy a népesség szaporodtával minden új generatio kezében elaprózódik a kisbirtok, ezzel szemben a nagybirtokok száma szaporodhatik ugyan, de a kisbirtokhoz hasonlóan csakis osztás, eldarabolás által, ami csak látszólagos, számszerű szaporulat, de nem terület szerinti, valóságos gyarapodás; szóval a nagybirtokok is elaprózódás által szaporodnak.

S mikor azt hiszi, hogy lemenő, retrograd osztálymozgalom előtt állunk, figyelmen kívül hagyja azokat a munkásokat, akik kisbirtokosokká és azokat a kisgazdákat, akik közép nagybirtokosokká lettek. Pedig a kérdés helyes elbírálása érdekében ezen oldalt sem hagyhatjuk figyelmen kívül.

Még csak két dolgot akarok felemlíteni, melyeket a szerző a baj orvoslásának kivá-

lóan alkalmas módjaként jelez! Az egyik a létminimum adómentessége, a másik a progressív adórendszer alkalmazása. A magam részéről szeretett testvérek, úgy az egyiket, mint a másikat kivihetetlennek, célztalanak és igaztalanak tekintem. Mert tegyük fel, hogy kimondana törvényhozásunk a létminimum adómentesítését, de hol van az a mérték, hol van a határ, melylyel igazságosan megállapíthatnák a jövedelem mekkoróságát, mely a létminimumot képezné. És ha igen, nem volna igazságtalan, ha ily módon a szegénységet jutalomban részesítené az állam, biztatva a munkásembert, hogy ne is iparkodjék több jövedelemre szert tenni, mert abból már kénytelen lesz egy részt adó címén átengedni az állam részére. A progressív adóban pedig határozott rosszalását, büntetését látom a vagyonosodásnak, ami a szerzést, a szorgalmat, az anyagi függetlenségre való törekvést bénítaná meg, de mit sem könnyítene a munkások helyzetén.

Ezek után szeretett testvérek röviden összevonva az eredményeketj én a munkások részéről felhangzó panaszokat akként remé-

lern legsikeresebben elnémítani, ha népoktatásunk felvirágoztatása, valláserkölcsei iránya, a gyermeknevelés és a felnőttek oktatása által meggyőzzük népünket arról, hogy látszólagos barátai, az egyedül üdvözítő tan hirdetői hamis próféták, kiknek egyedüli célja a nép vállain a magasba emelkedni.

Buzdítsuk a népet józan életmódra, hogy iparkodják munkájának becsét, értékét emelni, azt keresetté tenni. És hiszem, hogy a magyarok Istene megsegíti magyarjait.